

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Erdélyi Élet

Arad, 1933. VIII. 11.
XXII. évf. 23. sz. — 20 lei

TARTALOM:

Soha többé háborút! — Császár és komédiás. Az új diktátorok hallani sem akarnak a levitézlett diktátorról. — Erdély leggazdagabb városa Arad. — Utazás az óra körül Newyorkban. — Türheteetlen az aradi szódavizkartell garázdálkodása. — Viharutáni esendben, barátok takarítják el Hoffmann Ottó-cég romjait és talpra segítik az érdemes nagykereskedőt. — Uri murikat rendez az aradi Magyar Párt. — Külföldi írók remekműveit gyalázatos magyar fordításban jelentetik meg a kiadók. — Akinek télen mindig hideg van és nyáron mindig meleg van. — Tiltakozik a közönség a vasuti hordár-rohamok ellen. — Egy apa binálgatja a leányát, hogy megmeneküljenek az éhenhalástól. — Tapadó egy évre lekerült a napirendről. — Ésküszöm, hogy nem én vagyok

Segesvári szövetgyár
vezérképviselője:

Vajda Béla

ARAD,

**Bul. Regina Maria
Str. Alexandri
No. 1.**

ELŐFIZETÉSI ÁRAK:
 Egyes szám ára 20 lei
 Magyarországon 60 fillér
 Jugoszláviában 5 dinár
 Csehszlovákiában 4 c. k.
 Amerikában 1 évre 6 d.

Előfizetési árak egy évre: vállalatoknak, nagykereskedőknek és külföldre 1000 lei, magánosoknak 600 lei, nyugdíjasoknak, köztisztviselőknek 300 lei.

Orvosi hírek: hasábonként 50 lei. Gyászjelentések: egész oldal 4000 lei, féloldal 2000 lei.

Megjelenik minden hó 1-én, 11-én és 21-én. Hirdetések közvetlenül a kiadóhivatalhoz küldendőek be, vagy bármelyik hirdető iroda útján is feladhatók. A hirdetések díja szövegdalton 8 lej, hirdetés oldalon 6 lej, — négyzet-m.-ként. Nyilttér rovatban 50 lei, szövegdalton részben 32 lei a sordíj. Ünnepi számokban a hirdetések és egyéb közlemények ára 50 százalékkal magasabb. Amely közlemények végén szorzójel (x) van, fizetett közlemények vagy kiadóhivatali hírek.

Szerkesztőség: v. Szent László-ucca 2. — Telefon 520.

Szerkesztőségi órák: d. e. 8—10-ig, d. u. 4—6-ig. ARAD.

Kiadóhiv. és nyomda: v. József-fhg-u. Csanádi-pal.

PILISINÉ

kozmetikai szalonja

Verbos-ház, Minorita templommal szemben.

A legmodernebb eszközökkel dolgozik. Megőrzi fiatalságát és szépségét. A szépítő eljárások egész légiója áll ott a látogatók rendelkezésére.

Szeplők eltüntetése, szemölcsirtás, archámlasztás, arcvibrációk, pattanások eltüntetése, vörös bőr megszépítése, száraz, zsiros, színtelen bőr megszépítése, különféle arcpakolások, kikészítés uccára és estélyekre. — Tanácsadás díjtalanul bármilyen kozmetikai kérdésben. — Tanítványok az arcpolás minden ágában ugygyakorlatilag, mint elméletileg teljes kiképzést nyernek. — Olcsó havi fizetéses bérletrendszer
 Külön tisztviselő árak.

JÉGELOFIZETÉS

és rendelés a legelőnyösebb

REUSZ

jéggárban

ARAD, Bulevardul Regele Ferdinand 33. Telefon 141.

Mindennemű fűszer- és csemegeárak

legjobb minőségben, legolcsóbban

ÉLES

fűszer- és csemegeüzletében.

Hotel Dacia

legelőkelőbb kávéházával és éttermével Arad legjobb közönségének találkozóhelye
 Glausius-jazz!

Fényképes igazolványokkal ellátott tudósítók és kiadóhivatali megbízottak: Bucureşti, Cluj, Timişoara, Oradea, Brasov, Satu-Mare, Tg-Mures

Soha többé háborút!

(Arad.) Egy esztendő hiján két évtizeddel ezelőtt dördült bele a csendes világba az első halálos ágyulövés, amely olyan irtóztató sebet ejtett az emberiségen, hogy ez a seb azóta sem gyógyult be és ennek a sebnak rettentő seblázában vergődik azóta is a szerencsétlen emberiség.

Közel tizenkét millió halottja volt a világháborúnak, akik pedig megrokkantak a háboruban, azokkal hatalmas birodalmat lehetne benépesíteni. Ezek a számok rettentősek, de az emberiség az első megdöbbenéséből, amelyet a háborus veszteséglista okozott benne, belesüllyedt a közömböségbe, elfelejti a sirokat és a sebeket, a könnyeket és a gyötrelmeket, nem azért, mert érzéktelen a szenvedésekkel, a saját sorsával szemben, hanem azért, mert a háboru méhéből új és tán még rettenetesebb háboru született.

A gazdasági világháboru láthatatlan drótsövényei huzódnak keresztül — kasul a világon és e láthatatlan drótsövények előtt éppen úgy millió és millió holttest fekszik temetetlenül, mint a nagyháboru lövészárkai előtt.

A békeszerződéseket aláírták, de 1914 óta egy percnyi békéje sem volt a világnak. Nem is lehetett. És nem is lesz, amíg a kapitalizmus utolsó nem lélegzik.

Meg sem száradhatott a tinta a békeszerződéseken, amikor a hadiipar teljes felkészültséggel dolgozott egy új világháboru számára.

A háborut követő esztendőkbén a világ közvéleményének nyomására aktuális problémává növekedett a lefegyverzés kérdése. Egymást követték a leszerelési értekezletek, de a hadigépek gépei egy pillanatra sem állottak meg és

ma több ember áll fegyverben, mint a háboru előtt.
Ma több a fegyver, mint a háboru előtt. Ma fejlet-

tebb a haditechnika, mint a háboru előtt. Ma rémültebbek a háboru eszközei, mint a háboru előtt.

Hadirepülőgépek tizezrei, gépfegyverek százezzei, szuronyok, puskák milliói, tankok ezrei és az öldöklő mérges gázok legkülönbözőbb fajtái állnak készen egy mindent felülmúló, rettenetes új háborura. Csak Európában több mint negyvenmillió embert mozgósíthatnak a háboru kitörésnek első pillanatában.

Ime: ez van a kenetes békeszózatok mögött és ezen nincs mit csodálkozni. Gyermeki naivság kell ahoz, hogy higgyenek az emberek a kapitalizmus békeakarataiban, békés szándékában, lefegyverzésre való készségében. Kapitalizmus és militarizmus választhatatlanul összetartoznak.

A kapitalizmus hatalma sokkal kevésbé van az aranyban és sokkal inkább a szuronyok acéljában. A háborut nem lehet addig leteríteni, amíg él a kapitalizmus. A világháborut a kapitalista versengés robbantotta ki és ami utána következett, az is a kapitalizmus lényegéből következik.

Új piacok meghódítására indult 1914-ben minden országok kapitalizmusa. Az eredmény: tömegek pusztulása, gazdasági anarchia, bizalmatlanság, háborus feszültség. A háborus feszültség méhéből nem is születhetett más, mint erőszak. De a háboru nem csak tizenkétmilliót emésztett meg, nemcsak generációkat nyelt el, hanem alapjában rendítette meg az egész kapitalista világrendet.

Az imperialista háboru logikája beteljesedett.

A kapitalizmusnak szűk volt Macedónia és megkapta helyébe az autarchia börtönét. A kapitalizmusnak új gyarmatok kellettek, megkapta helyette a gyarmatok lázadását. A kapitalizmusnak új és gyorsabb tempo kellett, megkapta helyette a halálos válságot, amely harmincmillió életerős, munkára képes emberben dermeszti meg a munkakészséget, a teremtő erőt és ez életet.

A kapitalizmusnak háboru kellett és, ime, most nem tud véget vetni a háborunak.

Az 1914 augusztus első hajnalán kilőtt ágyugolyók romhalmazzá lötték az egész világot. Ebből a romhalmazból — a londoni konferencia példa rá — nem lehet újjáépíteni a világot. A problémák töméntelenebbek, mint valaha. A romok alatt dübörög a föld. A régi gránát tölcserék még mindig füstölögnek és az erőszak, ugylátszik, mintha föltétlen ur volna az emberiség fölött.

De mindaz, ami van, a háboru ütötte sebnek rettentő láza. Ezt a sebet a kapitalizmus ütötte az emberiségen, orvosa tehát a sebnek nem lehet. Új gazdasági és társadalmi rendnek kell jönnie, hogy pz a seb örökre begyógyuljon. Ez az új világrend vajudik most rettentő kinok között. Ennek az új világrendnek szülési fájdalmai torzítják el az emberiség arcát.

Vállalni kell a kint és a gyötrelmeket, vállalni kell a harcot az új életért, amely jönni fog a szabadság napsugaras fényével, a béke boldog mosolyóval. De addig harc lesz és mi

nem térünk ki a harc elől, amelyet a történelem nemcsak kötelességünk, hanem hivatásunkká is tesz.

Soha többé?

Igen, soha többé háborút! De az emberiség békéje nem következhetik el máshogyan, csak ha mi végigvivjük harcunkat a kapitalizmus ellen — a béke győzelméért. Ez a küzdelem: háboru a háboru ellen is. Ezt a háborút vállaljuk, vállalnunk kell, minden áldozatával, minden szenvedésével együtt, mert csak az

igazság győzelme vethet végét annak az anarchiának, bizonytalanságnak és állandó félelemnek, amelynek méhéből újra és újra kirobban a háboru rémsége.

Soha többé háborút! De a dolgozó tömegek álljanak ott állandó felkészültségben a gazdasági és szociális frontján, mert ezek a harcok az ő harcai...

Császár és komédiás

Az új diktátorok hallani sem akarnak a levitézlett diktátorról

(Arad). A diktátorok rendszerint mindig komédiások és ezt a hajlamukat nemcsak a politikai élet területén élik ki, hanem sokszor átcsapnak a színház világába is. Szeretnek drámairóként szerepelni. Nem elég nekik az a dráma, amit uralkodásuk jelent, még a színpadról is sanyargatják a népet külön drámai alkotásaikkal.

Más drámairó diktátorok mellé méltán csatlakozik most a drámairó Göbbeis és nem is tradíció nélkül. Hiszen nem újdonosság, hogy diktátorok hivatalosan irányítják a színpadi játékokat. Ezt II. Vilmos, a német excsászár is megcsinálta.

II. Vilmost már a sors is színésznek szánta. Balkarja ugyanis merev maradt és rövidebb, mint a másik, azért állandóan arra gondolt, hogy ezt a testi hibáját elrejtse. Vagyis állandóan színészkedett, hogy ép, egészséges embernek lássék. Ez a színészkedése minden megnyilvánulásából kiütöközött. Kijátszotta magát a legnagyobb császárnak, a legnagyobb szónoknak, a legtehetségesebb költőnek, a leghivatottabb zeneszerzőnek, a legragyogóbb színésznek, a legkiválóbb műértőnek, a legzseniálisabb hadvezérnek, egyszóval a teremtés legtökéletesebb alkotásának. Egész császári élete egyetlen nagy színészi szerep volt és mindig talált olyanokat, akik szerepét megtapsoltak.

Beleszólt a színházak műsorába, az előadások rendezésébe, a kosztümök megválasztásába. A háboru alatt is tudott magának időt szakítani arra, hogy az egyik darab jelmezeinek terveivel óraszámra foglalkozzék. Intézkedései sokszor egész nevelésesek voltak, de persze a parancs: parancs és

végrehajtották. II. Vilmos önmagát tartotta a legnagyobb zeneszerzőnek és Wagnert lenézte. „Nem értem, hogy mit akarnak attól a Wagnertől, az csak egy közönséges karmester.“ Ez volt a véleménye. És egy alkalommal, leányának esküvőjén, amikor a diszelőadáson „Lohengrin“-t játszották, elrendelte, hogy Lohengrin nem hattyuval, hanem — galambokkal érkezzéka színre, mert a hattyu „nagyon érzéki“. Így lett a hattyulovagból galamblovag.

Sohasem mulasztotta el, hogy az udvari színház új darabjainak az utolsó próbáit meg ne nézze. Mindig váratlanul érkezett és akkor azonnal ki kellett üriteni a színházat és be kellett zárni az ajtókat. Nem néma szemlélőként vett részt a próbákon. Ellenkezően. Beleszólt a rendezésbe és parancsait kénytelen-kelletlen végre kellett hajtani. Egy alkalommal az egyik szindarab próbáján nem volt megelégedve azzal, ahogy a színész a nagy választófejedelmet játszotta, amint az gondolkodik és elhatározásra jut. A császár leüzent a szinpadra: „A nagy elhatározás előtt az ablakhoz kell menni és ott kinézni. Ugy, ahogy az én elődöm, Nagy Frigyes csinálta, aki atyjának halála után is némán az ablakhoz lépett és ott hosszan kitekintett Berlinre. Ez nálunk így szokás!“

A császárnak különben is leggyengébb pontja az az önáltatása volt, hogy csodálatosan hasonlít Nagy Frigyeshez. Rajzolói sohasem felejtették el hizelegve megjegyezni, hogy vonásaiban Nagy Frigyes vonásait vélik fölismerni. Előszertettel rendezett a császár Potsdamban ünnepélyeket, amelyekre a meghívottaknak Nagy Frigyes korabeli kosztümökben kellett elmenniök. Amikor mindannyian együtt voltak, föltáruáltak a szárnyajtók és megjelent Vilmos fölpeckelt bajuszával Nagy Frigyes uniformisában. Egy alkalommal az udvari színház rendezője arra vetemedett, hogy megmondja: a kipödört bajusz nem korszerű Nagy Frigyes uniformisához, amire a császár sértődötten azt válaszolta: „Szemtelenség ilyent mondani.“

A modern zenét II. Vilmos mélyen megvetette. Strausz

— Helyes-e az, hogy a kormánylök külföldi találkozásuk után agyba-főbe dicsérik egymást?

Kohn bemegy a Grün üzletébe és vásárol. A hosszadalmas alku során Grün különféle sulyos sértéseket vág a Kohn fejébe. Mikor az üzlet kész, Blau, aki szintén jelen volt, így szól Kohnhoz:

— Nem értem magát, Kohn ur. Hogy türeheti a pénzéért, hogy ez a Grün így sértegesse.

— Nekem örömet okoz, — mondja Kohn.

— Hogy-hogy?

— Mert ha a Grün az üzlet megkötése után azt mondja nekem „nagyon örültem, legyen máskor is szerencsém, akkor baj van, mert ő csinált egy jó üzletet. De ha azt mondja, „maga piszok, csirkefogó, maga engem kifoszt, tönkreteszi a családomat“, ez beszéd, mert tudom, hogy én csináltam egy jó üzletet.

Richárd mindig szálla volt a szemében. A „Rózsalovag“ot nem merték Berlinben előadni. Csak miután a drezdai operában óriási sikert aratott, a publikum követelésére adták elő Berlinben, de — „udvarképesen“, ilyen szó, mint „hitvesi ágy“, nem fordulhatott benne elő, helyette „szülőházat“ kellett mondani, „fattyu“ helyett „gyerkőc“-öt, a „főző“ helyett „ruhadarab“-ot. És még a megfésült „Rózsalovag“ot sem nézte meg a császár

Mindjárt a háboru kezdetén II. Vilmos megrendelte a győzelmi indulót, amely mellett majd a diadalmas seregek bevonulnak Berlinbe. Egyidejűleg az erre a célra kijelölt útvonalon a háztulajdonosokat megkérdezték, hogy milyen föltételek mellett engednék át ablakaikat a császári udvarnak, amely a diadalmenet idejére azokat megfelelően akarja földiszíteni. Művészek megbízást kaptak diadalkapuk tervezésére és a császárnak a legtöbb gondot az okozta, hogy majd milyen diszruhában, milyen sisakkal és milyen fölszereléssel tündököljön a menet élén.

Azonban mindez másként történt, mint ahogy előre elképzelte: II. Vilmos egy erős novemberi napon sáros autón, föltürt gallérral szökött át a holland határon.

S meg kellett érnie, hogy németország új diktátorai hallani sem akarnak róla, a levitézlett diktátorról . . .

Erdély leggazdagabb városa Arad

(Arad) A napokban elbeszélgettem egy idegen urral, akinkasszókörutja során elvetődött Aradra. Mondanom is fölösleges, hogy az aradi inkasszó szomoruan végződött, amiből az idegen ur azt a következtetést vonta le, hogy Arad a legszegényebb és gazdaságilag legelmaradottabb városa Erdélynek. Hiába igyekeztem érveket felsorakoztatni, hogy véleményét megdöntsem, az inkasszó szomorú eredménye mégis őt látszott igazolni.

Szándékosan mondom, hogy csak látszott igazolni, mert a valóságban nem az a helyzet. A valóság az, hogy Arad a leggazdagabb városa Erdélynek és ez a megállapítás lokálpatrióta — keblemet ugyancsak dagasztotta.

Ez azonban ne csaljon szkeptikus mosolyt senkinek arcára. Ha az aradi viszonyokat alaposan ismeri valaki, az rá fog jönni arra, hogy nem vettem el a sulykot, mert

Erdély egyetlen városában sem él annyi komolyan milliommosszámba menő ember, mint Aradon.

Nem beszélek azokról a közismert pénzemberekről, azokról a nábobokról, akikről mindenki tudja, hogy megszámálha-

tatlan milliók urai. én azokra a milliomosokra gondolok, akik a kézzelfoghatóan nagy vagyonukat úgy elrejtik, hogy még a legszemfülesebb finánc sem tud ráakadni. Azokról a milliomosokról beszélek, akik visszavonultan élnek, akik csak maguknak élnek, akikről egyáltalán azt se tudni, hogy foglalkoznak-e valamivel, akik soha kulturális, vagy szociális mozgalomban részt nem vesznek. Akik úgy ülnek a pénzükön, mint az a bizonyos Harpagon az aranyain. Ezekhez a gazdagokhoz hiába kopogtat be a nyomor, üres kézzel távozik el tőlük akkor, amikor a közterhekkal agyonsujtott kiskereskedő, aki alig tudja megkeresni a mindennapiját, kötelességének tartja, hogy annyit adjon a nyomor enyhítésére, amennyit esetleg nélkülözni tud.

Ezeknek az elrejtett vagyonoknak tulajdonosai itthon úgy élnek, hogy nemis vesznek róluk tudomást, de bezzeg ha kiteszik lábukat az országból, úgy élnek, ahogy azt a vagyonuk megengedi. Ismerek például olyan aradi milliomosokat, akik még egy inget sem vásároltak aradi kereskedőnél, akik még kávéházban nem voltak, de akik mindenüket külföldön szerzik be és külföldön a legdrágább lokálokat látogatják és nem sajnálják a pénzt semmiért. Ilyenek természetesen azok között is akadnak, akikről köztudomásu, hogy ha néhány millióról van szó, nem jönnek zavarba, de hát ezek a kivételek csak szórványosak, ami még is örvendetes dolognak jegyezhető fel.

Nem szegény város Arad. Éppenséggel nem az. Sőt. Erdély leggazdagabb városa. Csak hogy a milliomosok nagyrésze nem ennek a városnak él és így kereskedelem és ipar odajutott, ahol ma van. Ha a mi gazdagjaink itt költenék el a pénzüket, ha heverő tőkéiket előhoznák és belevinnék a város gazdasági vérkeringésébe, Arad gazdaságilag Erdély legelvezenebb, leglüktetőbb városa lenne. Sajnos azonban, Arad gazdagjaiban nincs meg az ehez szükséges lokálpatriotizmus. Nem ott költik el elköltenivaló pénzüket, ahol megkeresték, ahol alkalmuk volt élére rakni a pénzüket.

— Mit jelent az, hogy Aradon az utóbbi időkben optimista hangulat kerekedett felül?

A rettenetes gazdasági krízis első napjaiban találkozik Kohn és Grün.

Kohn megkérdi:

— Mi az, talán csak nincs nálad valami baj?

— Miért lenne baj?

— Mert olyan derüs arccal járkálsz, hogy azt hittem, megbolondultál.

Nyári ruhákat, kabátokat legszebben fest, tisztít,
valamint gallérokat legolcsóbban fényez

KNAPP

v. Weitzer-u. 11 modernül berendezett vállata v. Magyar-u. 10

Utazás

az óra körül Newyorkban

Egy aradi nagyiparos Amerikában élő fivérének leveléből vesszük az alábbi érdekes részletet.

— *Hattól—hétig.* Koránkelő munkások ásitásukat visszafajtvá szállnak a földalattira. Papok misét mondanak. Hajléktalan csavargók előbujnak a kapualjkból, ahol egész éjszaka huzták a lóbőrt. Olcsó vendéglők kávét és zsemlyét árulnak. Kávét, nem teát, mert itt kávéval nyitja föl a szemét az, akinek korán kell kelnie, amikor Newyork új napot kezd.

— *Héttől—nyolcig.* Rádió-torna. Testedzők a Central Parkban erélyes reggeli sétát végeznek. Fehér és fekete ökölvívók szaladnak a parkban, futásközben boxoló-mozdulatokat végezve. Az ébregztető órák ezrei csörögnek a városon keresztül. Irodakisasszonyok fölkelnek. Férfiak zuhany alá állanak, borotválkoznak, öltözködnek. Csavargók a közutaknál mosakszanak és borotválkoznak.

— *Nyolctől—kilencig.* Emberek munkába érkeznek, gyakorolt gyorsírók, ügyes tisztviselők, árusítók, kereskedősegédek. Long Islandból, New-Jerseyből, Westchesterből érkező külvárosi vonatok zsufoltak. A kompok telve. A földalatti és a magasvasut kocsijai tömve, a szijakba kapaszkodók félkézzel fogódnak, másokban újságot tartanak. Foghagymaszaggal vegyes rágógumi-illat árad. Autobuszok hordják azokat, akiknek nem nagyon sietős az utjuk. A munkanélküliek, akiknek sehová sem kell menniök, irigylik azokat, akik dolgoznak. A szállodákban reggelit tálalnak. Levélhordók körutjukra indulnak.

— *Kilencetől—tizig.* Ifju John D. Rockefeller megérkezik az irodájába kilenc órakor, de néha már nyolc harminckor. J. P. Morgan kilenc harminckor ér az irodájába. Némely mozi megnyílik. A városi irodákban megszólal a telefon, vásárlók érkeznek az üzletekbe. Az uccák benépesednek. Rendőrök taxisoffőröket reguláznak. Fuvarosok az angol-szász nyelvet szellőztetik. Gyermekek iskolába mennek.

— *Tiztől—tizenegyig.* A tőzsde tíz órakor megnyílik. Rendezett pokoli zürzavar tör ki. Tengerentuli telefon szólal meg, kábelek jönnek. Újabb ezernyi telefon csönget. Munkanélküliek tolongnak a Sixth Avenuen a munkaközvetítők előtt. Ezren jutnak egy munkahelyre. Uccai árusok zaklatják a járókelőket. Ujdonságaiikat kínálják. Alig akad vevő. Még több mozi nyílik meg. Egv óráig olcsó helyáarak, amelyek azután hatig fokozatosan emelkednek.

Tizenegyedtől—tizenkettőig. Éjszakázók megint életre kelnek. Ásítoznak. Wall Street forgatja pénzügyileg a világot. Kislakásokban feleségek végzik a napi munkájukat. Ebédet készítenek. Rádiót hallgatnak. Közben-közben detektívregényeket olvasnak.

✻

Tizenkettőtől—egyig. Szállodák, vendéglők, automatabüffék megtelnek férfiakkal és lányokkal. Az automatabüffékben, ahol nikkelpénzt kell tenni a nyilásba, amiért ételt ad ki, olyan a zsufoltság, hogy boldog lehet az ember, ha állva megeheti az ebédjét. Férfiak hirtelen bekapják az ételüket, kirohannak, hogy megfogadják kiszemelt lovukat és azután olyan lassan ballagnak vissza munkába, hogy az ember azt hihetné, gyászmenetben vannak.

✻

Egytől—kettőig. Az ebédelő tömegek még esznek, de már megfognak. Matiné-hölgyek többnyire salátából és szendvicsből álló ebédet fogyasztanak, mert félnek, hogy sok zsír tapad rájuk, ha tulsokat esznek.

✻

Kettőtől—háromig. Matinék. Asszonyok megcsodálják bálványaikat. Hosszu sorokban emberek ingyenlevesre várnak. Társaságbeli lányok délutáni multságokat és hasonlókat rendeznek a — munkanélküliek javára. Bridzs.

✻

Háromtól—négyig. A tőzsde háromkor bezár. Kommunis-ták gyűlést tartanak az Union Squareon. Rendőrök vigyáznak rájuk. A nap nagyobb része már elmúlt és a munkanélküliek még nem találtak munkát!

✻

Négytől—ötig. Bevásárlásokat végzett hölgyek teáznak és kártyát vettetnek maguknak. Az irodákban férfiak és leányok nem isznak teát, de kezdenek arról gondolkodni, hogy nemso-kára hazamennek.

✻

Ötötől—hatig. A matinékat befejezték. Feleségek, akik vacsorát készítenek a férjüknek, a csemegeüzletbe rohannak. A kölvárosi, a földalatti és magasvasut kocsijai zsufoltak; megisméltódik a reggeli jelenet.

✻

Hattól—hétig. A várost kezdik kivilágítani. Az uccai áru-sok mellékuccákban zaklatják a járóelőket. Newyork vacso-rázni megy.

✻

Héttől—nyolcig. Leányok öltözködnek, ruzsvesszőt kop-tatnak, színházba, vagy tánchelyiségbe készülnek a fiukkal.

✻

Nyolctól—kilencig. A Broadway zsufolva a színházba és az operába rohanó autókkal. Gyönyörű estélyi ruhába öltözött hölgyek szállnak le az autójukról, mialatt csavargók cigaretta-végeket szednek föl a járdáról. A holnap reggeli lapok az uc-cára érkeznek.

✻

Kilencről—tizig. A Broadway fénytengerben uszik. Akik nem mentek színházba vagy moziba, le-fől sétálgatnak. Reformerek mindenfajta előadáson és gyűlésen javaslatokat tesznek a világ megjavítására. Ökölvívók és birkozók gyötrik egymást, a nézők sivitanak és éljeneznek vagy püsszögnek.

Tízről—tizenegyig. A színházakban utolsó szünet az utolsó felvonás előtt. Kommunisták hevesen szidják a kapitalistákat a gyűléseiken. Sivatagszöke fejek, mezitelen lábszárak, csinos bokák még mindig erősen tartják magukat a bárókban.

Tizenegytről—tizenkettőig. Taxiért füttyülnek, a színházak kiürülnek. Néger portások kocsit fognak (nők kíséretében lévő) férfiaknak, akikből „kinéz“ a borraivaló. Ajtócsapkodások. Rikancsok reggeli lapokat árulnak. Csavargók összeszedik az eldobált esti lapokat, hogy éjjelre takarónak használják.

Tizenkettőtől—egyig. Az éjszakai klubokban tumbol az élet. Sok likőr fogy. Szellemeskednek és táncolnak. A legjobb zenekarok, a legjobb művészek játszanak. Hajléktalan emberek komoran néznek szembe egy újabb éjszakával, amelyet kapualjakban vagy tetves menhelyeken töltenek. Egy-két gangsztert „kicsinálnak“.

Egytről—kettőig. A város elálmosodik. A taxisok szállodák és vendéglők előtt parkolnak. Kései madarakra várnak. Néhol egy-egy nő ül a vendéglőben — éppenszak várakozva. Más városok számára megrakott teherautók indulnak, hogy még napfölkelte előtt érkezzenek.

Kettőtől—háromig. Sok részeg támolyog ki az éjszakai klubokból, némelyik házsártos, némelyik boldog. Rendőrök figyelik a lármásokat, akik hirtelen kijózanodnak és taxit hívnak. Néha a részeg hazaérkezve vitatkozik a sofförrel abban a meggyőződésben, hogy becsapták. A véletlenül arra sétáló rendőr rászól a sofförre, hogy pucoljon, különben baj lesz.

Háromtről—négyig. Jól öltözött munkanélküliek másznak elő a klubokból, ahol játékosoknak kibiceltek vagy szunyókáltak. Ha van egy nikkelpénzüik, vendéglőbe mennek, hogy egy csésze kávé mellett átszunyókálják az éjszakát.

Négytről—ötig. Otthonok előtt autók állnak, szerelmepárok végre eldöntik, hogy jó lesz éjszakának nevezni az időt. A lányok kiugranak a kocsiból és hazaszaladnak. A férfiak elhajtatnak. A Broadway nagyon csendes.

Öttről—hatig. Még csendesebb. A rendőrök mindenkit gyanakodva szemügyre vesznek. Külön órség vigyáz a Fifth Avenue áruházaira. Az ébresztőórák már készülnek, hogy fölzavarják a munkásokat, akik korán reggel megint életre keltik a várost.

Türhetetlen

az aradi szódavizkartell garázdálkodása

(Arad) Minden évben felemeltük tiltakozó szavunkat a szódavizkartell monopoliума ellen, de mindeddig nem történt intézkedés a hatóság részéről abban az irányban, hogy megrendszabályozza ezt a társaságot, amely viszályra kivételes helyzetével valósággal kizsarolja a fogyasztó közönséget. Valahányszor a szódaviz drágaságáról van szó, mindig azzal állnak elő, hogy a szódaviz nem közszükségleti cikk, hanem luxus, tehát a hatósági ármegállapítás nem indokolt.

Pedig... Nos igen, a szódaviz elsőrendű közszükségleti cikk különösen nyáron és főként nálunk Aradon, ahol helyenként még igen rossz a vízvezetéki csőhálózat és a tulságos mangánlerakódás élvezhetetlenné teszi a vízvezetéki vizet. Vannak olyan uccák a városban, ahol nyáron és télen egyáltalán nem használják ivásra a vízvezetéki vizet és a közönség kénytelen szódavizzal oltani szomjúságát. Nem is kell tehát sokan elgondolkozni azon, vajjon közszükségleti cikk-e a szódaviz vagy sem.

A közelmúlt kánikulás napokban bő aratása volt a kartellnek. Talán még soha oly sok szódavizet nem fogyasztottak rövid idő alatt Aradon, mint azon a néhány napon, amíg a türhetetlen hőség tartott. El lehet tehát képzelni, hogy mit keresett ezen a konjunkturán a szódavizkartell.

A város vezetőségének, amely amugy is szeret beleavatkozni a polgárok magánéletébe, a legszigorubban kell fellépnie a kartell garázdálkodása ellen és le kell törnie ezt az indokolatlan monopoliумot. Indokolt ez a megrendszabályozás már csak azért is, mert az ivóvíz — mint fent említettük — helyenként a városban ezidőszerint élvezhetetlen.

Tisztelettel kérjük a toronyalatti urakat, miért nem nyultak még bele ebbe a dzsungelbe?

Talán csak nem érdeke egynémely urnak, hogy a kartell ugy zsarolja a közönséget, ahogy neki tetszik? Avagy talán a szódaviz körül is gyanusítható valaki, mint a téglapanamában?

Most már nemcsak a város fogyasztó közönségének érdeke, hogy letörjék a szódavizkartell, hanem a város vezetőségének reputációja is megköveteli, hogy radikálisan szétüssenek ebben a társaságban, amely szabadon garázdálkodik és azt tesz, amit akar.

Kiváló minőségű tőgy és müuton szárított búkk k

parketta

é önyös árban

Kornis Testvérek r.t.-nál

Arad Strada Alexandri 1. — Volt Sa acz-ucca — Telefon 501.

Vihar utáni csendben,

**barátok takarítják el a Hoffmann
Otto-cég romjait és talpra segítik
az érdeemes nagykereskedőt**

(Arad.) Hoffmann Ottó bukásáról bőven irtak a napilapok. Elmondották ékesen kiszinezve, hogyan szerezte a vagyonát ez a szorgalmas üzletember és hogyan végzett vele a gazdasági földrengés, amely másokat sem kimélt meg és nagyobb vagyonokat is elpusztított. Mindez megható volt, az emberek sajnálták a bajba jutott kereskedőt, de a rokonszenv és a sajnálkozás vajmi keveset segített Hoffmann Ottón, a kincstár nem volt hajlandó elfogadni a pénz helyett a sajnálkozást és kitűzte az árverést úgy a Városi kávéházra, mint a csemegeboltra.

És ekkor olyan esemény történt, amely valóban fehérhollószámba megy ebben az anyagias világban. Ez a momentum, amely messzire kiemelkedik az egész ügyből és amely egyedül érdeemes arra, hogy szóvátegyük.

Az árverést megelőzően egy lelkes, jótékonyágáról közsímt aradi vállalkozó, Koch Dániel végigjárta Hoffmann Ottó barátait, volt üzletfeleit és agilitásával keresztülvitte, hogy anyyi pénz gyűjt össze, amellyel megmentették a hajdan oly virágzó csemegeboltot attól, hogy árverési hiénák szétkapkodják. A barátokból alakult alkajmi társaság az árverésen annak rendje és módja szerint megvásárolta az egész boltot, a berendezést és anyagraktárt és ezzel módot nyújtott Hoffmann Ottónak, hogy megint talpraállhasson. Pacurar Brutus iparkamarai főtitkárral az élen a szó szoros értelmében a hóna alá nyultak az önhibáján kívül bajba jutott kereskedőnek és megadták neki a lehetőséget, hogy új életet kezdjen.

Ez történt Aradon 1933-ban, a gazdasági krízis tetőpontján. E gyönyörű gesztus mellett nem lehet szó nélkül elhaladni. Ez a cselekedet önmagáért beszél és megingatja az emberekben azt a hiedelmet, hogy megszűnt az emberi szolidaritás. Nem szűnt még meg teljesen. Amint a Hoffmann- eset fényesen dokumentálja. Még nem halt ki az emberekből a segítiniakarás, még vannak emberek, akik nem engedik meg, hogy egy törekvő és munkabírásának teljében levő ember az uccára kerüljön. Hoffmann Ottónak megadták a lehetőséget, hogy tovább dolgozhassék és új egzisztenciát teremthessen magának. Csak az a baj, hogy kevés az ilyen önzetlen barát ebben a városban, hogy nem mindig nyilvánul meg a szolidaritás, holott számtalan esetben lehetett volna egzisztenciákat megmenteni az életnek, a produktív társadalomnak, ha akadtak volna olyan emberek, mint Koch Dániel és ismeretlen segítőtársai.

Uri murikat

rendez az aradi Magyar Párt

(Arad.) Az aradi Magyar Párt megint megrendezte a multkoriban kerületi társasvacsoráját, amely — mint a lapok tudósításaiból kiderült — igen hangulatos volt, sőt *emelkedett* hangulatban folyt le. Akik a vacsorán résztvettek, ettek-ittak, daloltak. A vezetők emelkedett szónoklatokat tartottak, dicsérték egymást, mint ahogy már ilyenkor szokás, a cigánytust huzott és amikor már kifogyott az enni-innivaló és kifogytak a szónokok a frázisokból, szépen hazaszéledtek abban a jóleső tudatban, hogy megtették kötelességüket és illik megpihenni a babérokon. Nekünk igazán semmi kifogásunk az ellen, hogy a Magyar Párt tagjai akár kerületenként, akár egészében vidám vacsorára jönnek össze és vigadnak. Ehhez nemcsak az egyes embernek, de a Magyar Pártnak is elvitathatatlan joga van. Ha az urak mulatni akarnak, hát mulassanak, hiszen ugy is oly sivár az élet, rá fér az emberekre egy kis hangulat. De

az ilyen társasösszejöveteleket ne úgy tüntessék fel, mintha az aradi Magyar Párt működésének kvintesszenciája lenne.

Ez ellen a leghatározottabban tiltakozunk ama magyar polgárok nevében, akik nem a mulatozásban és nem a pártvacsorákban látják a párt munkáját, hanem a komoly és eredményes pártéletben.

És mégis felemeljük szavunkat a multságok ellen, mert az nem méltó a Magyar Párthoz. Nem méltó, hogy emberek a fehér asztalnál összejöjjenek a frázisok meghallgatására, harsány éljenzésre és pénzpazarlásra akkor, amikor a pártnak sokkal fontosabb és jelentőségtelejesebb dolga is akadna. Mi csak arra hivatkozunk, ami unostalan a fülünkbe harsog, hogy a Magyar Pártnak nincs pénze. Annyi pénze sincs, hogy például az ifjusági tagozat akár meg is tudjon mozdulni és intenzivebb kulturális működést tudjon kifejteni.

A fiatalok, akik sokkal komolyabban fogják fel a párt hivatását, mint a vezetők, nem nézik jószemmel ezeket a kerületi ricsajokat. Sokkal szivesebben vennék, ha a rostélyosokra és borokra elköltött összegeket a párt kapná, amely aztán anyagi erőhöz jutva teljesíteni tudná azokat a feladatokat, amelyeket teljesítenie kellene.

Ha dinom-dánomra telik, akkor teljék arra is, hogy a párt kulturális kötelességét teljesítse.

Ezt hangoztatják a fiatalok, akik arra hivatkoznak állandóan hogy a sokkal kisebb német párt milyen hatalmas eredményekre tekinthet vissza, pedig a németek nem ülnek össze a fehérasztal mellett és nem mulatnak, hanem csendesen és eredményesen dolgoznak és úgy kiépítették a párt különböző szervezeteit, hogy példát lehetne venni tőlük.

Mi a magunk részéről egy látszólag kisebb természetű ügyet teszünk szavá, noha jelentőségében még sem egészen lekicsinylendő. Él Aradon egy öreg művészasszony, aki évtizedeken át lelkes apostola volt a magyar művészetnek. Generációk gyönyörködtek istenáldotta művészetében. Esténként tapsra verődtek össze a tenyerek és ünnepelték a művésznőt. Az idő azonban eljárt, a művészasszony csendes visszavonultságban él és várja a nagy komédiást, aki egyszerre véget vet az életnek nevezett szomorujátéknak. Ez a jobsorsra érdemes művész oly csekély nyugdíjból tengődik, hogy ha nem akadnának jószívü, megértő emberek, úgy éhenpusztulna.

Kérdjük tisztelettel, mivel teljesíti inkább hivatását a Magyar Párt, azzal-e ha kéthetenként vendéglői asztal mellé hívja össze híveit, vagy pedig azzal, ha a magyar kultúrának ezt a veteránját támogatja?

A lelkes magyarok sokkal többet költenek el egy ilyen korcsmai mulatozás alkalmával, mint amennyivel enyhítnék a művész utolsó napjainak nyomorát.

A párt vezetősége rossz helyen fogta meg azt a kérdést, hogy intenzívebbé kell tenni a pártéletet.

Nem uri murikat kell rendezni, hanem eredményes szervező munkát kell kifejtteni és segíteni ott, ahol szükség van a segítségre.

Elsősorban a párt vezetőire hárul a feladat, hogy jó példával járjanak elől. Nekik kell kiérdemelni a tömegek bizalmát hathatós és lankadatlan munkával. Ne tekintsék a vezéri tisztségeket nobile officiumnak, hanem olyan megbízatásnak, amely kötelességekkel jár. Ne abban merüljön ki tevékenységük, hogy egy-egy jólsikerült pártvacsorán ékes szónoklatokat vágjanak ki és ünnepeltessék magukat, hanem hozzanak áldozatot is a párt kulturális céljai elérése érdekében.

Nem lesz addig egészséges pártélet Aradon a Magyar Pártban, amíg a vezetők nem emelkednek arra az ideális magaslatra, amelyre emelkedniök kell. Nem lesz addig intenzív pártélet Aradon, amíg a párt vezetése abban merül ki, hogy melyik két hétben hol rendezzenek dinom-dánomot. Dolgozni kell, áldozatokat kell hozni és csak ebben az esetben fog az aradi Magyar Párt megfelelni hivatásának és csak akkor fogja maga mögött tudni az egész város dolgozó magyar tömegeit.

Külföldi írók

remekművelt gyalázatos magyar fordításban jelentetik meg a kiadók

(Arad.) Könyvolvasó ember vagyok. Érdekel az irodalom. Nemcsak a magyar irodalmi termékeket szeretem olvasni, hanem a modern külföldi írásokat is. Nem olvashatom eredetiben ezeket, kénytelen vagyok tehát a magyar fordításhoz folyamodni. És ilyenkor mindig az a sóhaj röppen el ajkamról, hogy bár eredetiben olvashatnám a francia és angol írókat. Azt hiszem, sokan vagyunk, akiket nem elégít ki az újabb külföldi irodalmi termékek magyar fordítása, aminek meg is van az oka. Soha oly pongyola, sok-

Szor értelmetlen és érthetetlen fordításokat nem kaptunk, mint mostanában. A könyvkiadók nem hivatásos írókkal fordítatják külföldi kiadványaikat, hanem dilettánsokkal, nyugalmazott tanárokkal, irodalmi babérokra pályázó kékharisnyákkal, a napi munkában elfáradt magántisztviselőkkel, akik beszélnek ugyan az idegen nyelvet, de nem tudnak belemélyedni annak rejtelméibe és ami a legnagyobb hiba: nem ismerik a magyar irodalmi nyelvet. Ennek aztán az a következménye, hogy az ember egy egy világsíkert aratott irodalmi mű magyar fordítását elolvasva nem hogy nem szórakozik, hanem egyenesen bosszankodik és átkozza a kiadót, aki kritika nélkül küldi nyomdába a zagyvaságokat.

Pedig mennyi érdemes és tehetséges, szegénysorban élő magyar író van, aki hibátlanul és az eredeti szellemében, precízen és magyarosan át tudná ültetni a külföldi regényt. A magyar olvasó megkapná az idegen műművészi fordítását és nem sajnálná sem az idejét, sem a pénzét.

Az irodalmi színvonalon álló műfordítás természetesen valamivel többre kerülne a kiadónak és éppen ezt nem akarják az irodalom kufárjai. Nekik nem az a fontos, hogy minél olcsóbban állítsák elő a könyvet. Az olvasó izlésével nem sokat törődnek. Ha ez így tart tovább, ha a kiadók nem térnek jobb belátásra, be fog következni az, hogy a nyakukon maradnak a könyvek. Akkor aztán a közönséget fogják szidni, a közönség közönyét fogják okolni a balsiker miatt, pedig bennük van a hiba. A kiadók nem akarnak az irodalmi nivóhoz alkalmazkodni és kézlegyintéssel intéznek el minden jogos szemrehányást azt mondván, hogy nem a kiadó van az olvasóért, hanem az olvasó a kiadóért. Ez az álláspont azonban hamarosan megbosszulhatja magát, mert a magyar olvasó közönséget nem lehet sokáig félrevezetni, a magyar olvasó közönség nemesebb irodalmi táplálékhoz szokott hozzá, hiszen briliáns magyar írók művein nőtt fel.

Akiknek

**télen mindig hideg van és nyáron
mindig meleg van**

(Arad.) Lassan jött, de most azután néhány nap óta teljes fojtogató melegével lecsapott reánk a nyár Benne vagyunk alaposan, benne vagyunk nyakig a kánikulában. A strand, a szűk keretekbe szorított ingyen fürdő zsu-folva, az utóbbi helyen csak sorban állás után lehet vízhez jutni. A fagyaltosoknak is fellendült: mázsaszámra adják el jegesített, izesített árujukat. A kerti vendéglők számára is meghozta a várva várt konjunkturát az izzó hőség. *Aki teheti*, kimenekül a város körengetegjének forró katlanából. Így jelen-tik a kánikula frontjáról.

Aki teheti... Igen, a strandra, a ragyogóan tiszta Simay-uszodába csak azok menekülhetnek, „akik tehetik“, akiknek nem csak elég ráérő idejük, de elég pénzük is van ahhoz, hogy a kánikulát, az idegörlő, testet nyuzó, rekkenő hősé- get valahogy elviselhetővé tegyék a maguk számára. De „akik tehetik“ — bármennyire tulsufolt a strand — mégis csak az elenyésző, kiváltságos *kisebbséget* jelentik azokhoz a tömegekhez képest, amelyek tehetetlen áldozatai az elvi-selhetetlenné fokozódott hőségnek. Bizony, a szegény pénz-telen embernek, akinek nem hogy strandra, vendéglőre, fagyalttra, de száraz kenyérre sem futja, époly kegyetlen ellensége a nyári kánikula, mint a téli fagy. -Akinek télen nem jut a fűtött szobák melegéből, ugyanazok leküzdhetet- len akadályokba ütköznek a nyáron, ha a kánikula gyötrő melege elől egy kis felfrissülést keresnek.

Pedig legtöbbször azok közül, akik „nem tehetik“, tra- gikus bőséggel rendelkeznek idejükkel. Idejük bőven volna, de éppen ez: a munkából való kiesettségük, a már régóta üres zseb eltorlaszolja utjukat, ha menekülni akarnak a kánikula elől. A strand, a Simay-uszoda csak azok előtt nyílnak meg, akik egy-egy ilyen felfrissülésért 15—20 leit, vagy ennél is többet tudnak áldozni. Sajnos, a város lakosai között azok vannak tulsulyban, akik még ezt a látszólag kis összeget sem engedhetik meg maguknak. Sokat hangoztatják mostanság, hogy Arad fürdőváros, de a nincstelenek töme- gei felé mindössze egyetlenegy ingyenzsoda erejéig, — a leg- elhanyagoltabb állapotban, minden homokfürdő nélkül, — melynek méreteivel ugyancsak kinosan takarékoskodtak a torony alatt.

Arad tehát olyan fürdőváros, ahol éppen csak arról nem gondoskodtak, hogy a tikkasztó kánikulában ne csak a kivál- tságosok, hanem a tömegek is élvezhessék a *fürdőváros* elő- nyeit. Pedig éppen azok számára kellene Aradnak fürdőváros- nak lennie, akiktől Arad, a nyomortanyák, a gyilkosan fül-

ledt levegőjü, bacilusokkal fertőzött tömeglakások városa az otthon való fürdés lehetőségét, a fürdőszobát, sőt a lakáshigiéniá legelőmbb kellékeit is elorozta. Ők azok, a kánikulában is robotos munkában görnyedők és az éhesen, elgyötörtten, üres zsebbel lézengők, akik számára a rekkenő hőség ismét csak verejtékes megpróbáltatást jelent. Ők azok, akikről Arad-fürdőváros álmodozói nem gondoskodnak... akikért soha senkinek nem fáj a feje a torony alatt...

Negyvenéves

egy aradi iparvállalat

(Arad.) Sajnos, egyre gyérül az utóbbi években azoknak a hivatásuk nehézségeit becsületes munkával, vasszorgalommal leküzdő iparosok és kereskedők száma, akik uttörő harcot végeztek azért, hogy Arad országos hírű ipari és kereskedelmi emporiummá fejlődjék. És megállja a helyét a világháború és az új impérium viharának sodrában, anti-komerciális irányzatában is.

Negyven esztendő lett egy aradi iparvállalat. Talán nem is vettek tudomást erről a jelentős dátumról azok, akik egyébként minden jelentéktelen dátumot fel szoktak használni ünnepek rendezésére. A *Fleischer Testvérek* vasbutorgyár ünnepli csendben fennállásának negyvenedik évfordulóját és teszi ezt oly szerényen és olyan szolidan, mint amilyen szerényen és szolidan dolgozott negyven évig, amíg eljutott ehhez az állomáshoz.

Két testvér alapította a valamikor országos hírű vasbutorgyárat, amely számtalan kórházat, kaszárnyát és egyéb közintézményt szerelt fel a szükséges butorzattal. Évekig *Fleischer* Adolf egyedül vezette üzemét, amelyet halála után a veje, *Bartl* János vett át és az özvegygel együttesen vezet.

Nemcsak a régi Magyarország minden részéből hozták el megrendelésekkel a megbízható és elsőrendű butorokat gyártó iparvállalatot, hanem az új impérium alatt is messze külföldről felkeresték megrendelésekkel. A mostani viszonyok természetesen nyomot hagytak az ipartelep forgalmán, a megrendelések megcsappantak, az üzem megkisebbedett, de *Bartl* János ernyedetlen szorgalommal és a régi tisztességgel vezeti tovább a vállalatot abban a reményben, hogy a negyvenedik év után, a válságok és nehézségek után majd bekövetkezik a bőség korszaka.

SELYMEK, ZEPHIEREK

mosó aruk mélyen leszállított árban

I. EISELE-nél

Str. Mețianu (Forray-u.) 2.

Műsoron kívüli

tulhangos számok okozták az Uránia-mozi
üzemzavarát

(Arad.) Akik az utóbbi időben az Uránia mozgószínházban voltak, kettős szórakozásban volt részük. Nemcsak a hangos filmet élvezhették, hanem a pénztár felől is hangos jeleneteket kaptak, amelyeket a mozi egyik tulajdonosa és a másik tulajdonos családtagjai rendeztek és így a közönség megismerkedhetett a mozi adminisztratív ügyeivel is. Különösen az utóbbi napokban ismétlődtek a hangos jelenetek egyrészt *Schillinger* Imre tulajdonos, másrészt *Manescu* Virgil társtulajdonos hozzá-

rajz között, aminek az lett a következménye, hogy az Uránia mozi egyidőre bezárta kapuit és a közönség sem a filmekben, sem a hangos külső jelenetekben nem gyönyörködhetett többé. A mozi bezárásáról beszámoltak a napilapok is és röviden jelezték, hogy mik voltak azok a differenciák, amelyek végül is az előadások beszüntetésére vezettek.

Az *Erdélyi Élet* a nem mindennapi eseményről és ennek előzményeiről a következőkben számol be:

Manescu Virgil, mint a *Corso* mozi koncessziójának tulajdonosa startolt Aradon. A *Corsoból* azután megfelelő kártalanítás után, mint tulajdonos kivált és jó összeköttetésekkel rendelkezvén, újabb mozikoncesszióval jött Aradra, amelyet felajánlott *Schillinger* Imre mérnöknek azzal, hogy ha finanszírozza a vállalatot, hajlandó társasviszonyba lépni vele. Ennek a társasviszonynak a következő volt az alapfeltétele: amíg a *Schillinger* mérnök által befektetett tőke viszsza nem térül, addig *Manescu* Virgil nem részesül a mozi jövedelmében. Ezzel szemben a vállalat akceptálta ellenőri minőségben *Manescu* apósát, *Zsifkovics* Györgyöt havi 4000 lej fizetéssel és sógornőjét, *Zsifkovics* Irént, mint pénztárosnót havi 2000 lej fizetéssel.

Eleinte nagyszerűen ment minden, a vállalat prosperált és nem is merült fel differencia, amíg *Manescu* Aradon tartzkodott. *Manescu* azonban nem tartózkodhatott állandóan Aradon, mert másirányú érdekeltségei is vannak, így például ő a koncesszió-tulajdonosa a brassói *Forum* mozinak, a temesvári *Forum* mozinak, az egyik temesvári temetkezési vállalatnak és ezenkívül Bukarestben még saját nyári mozija is van. Mindezekből különösebb jövedelme nem nagyon volt, de érdekeltségei mégis másfelé szólitották. Annyit azonban mégis sikerült elérnie, hogy családtagjait elhelyezte bizalmi állásokba.

És éppen emiatt robbantak ki az ellentétek az aradi Uránia moziban. *Manescu* különleges anyagi érdekeltsége érlelte meg a differenciákat, pedig *Schillinger* mérnökre nem

lehetett oka neheztelni, mert Schillinger jóakaratot tanusított vele szemben, amennyiben Aradon élő feleségének napi 140 lejt biztosított megélhetésre, noha a szerződés értelmében erre nem volt kötelezhető.

A legutolsó és legsúlyosabb differenciára állítólag az adott okot, hogy Schillinger Manescu hozzátartozói részéről állandóan hatásköri tulbuzgóságot és némi anyagi differenciát állapított meg. Schillinger többször kérte Manescut, hogy az ellentétek rendezése végett jöjjön Aradra és tehermentesítse a vállalatot családtagjaitól, Manescu azonban nem jött. Később azután már napirenden voltak a hangos jelenetek a pénztárnál és a mozi előtti folyósón és erre a közönség is felfigyelt. Oly hangos szcénák játszódtak le a színháztermen kívül, hogy már az egész városban beszéltek az Uránia szokatlan párhuzamos műsorairól. Schillinger tehát, hogy a napirenden lévő botrányoknak véget vessen, elhatározta, hogy ha Manescu nem rendezi a vitás ügyeket, úgy bezárja a mozit. Ez, mint ismeretes, meg is történt. Manescu ekkor már lóhalálában sietett Aradra, megindultak a tárgyalások és minthogy eredménnyel kecsegtettek, az Uránia megint megnyílt. Schillinger egyre követelte a felmerült kérdések gyökeres rendezését, Manescu azonban a családtagjait illetően ingadozó magatartást tanusított és semmi körülmények között nem volt hajlandó ebben a kérdésben írásbeli megállapodást kötni.

Schillinger ezek után nem tárgyalott többé, hanem újból bezáratta a mozit. Mindenekelőtt leszereltette a motort, de nem mint a színház tulajdonosa, hanem mint a motor tulajdonjogával rendelkező *Energia Társaság* képviselője. Azt után leszereltette a más moziktól kölcsönkapott objektivekés végül leszereltette a *Telefongyár* tulajdonát képező csöveket. Manescu ez ellen nemcsak tiltakozott, hanem a rendőrség segítségét akarta igénybe venni, hogy a leszerelt fontos alkatrészeket visszaszerezze, de ezzel sem ért célt és most már a jobbik eszére tért és megint tárgyalni kezdett Schillinger mérnökkel, hogy békés uton egyezzenek meg.

Ezek a legujabb tárgyalások teljes megegyezésre vezettek. A megállapodás értelmében Manescu 90.000 lei lelépési díjat kap, leiródnak eddigi terhei és ezzel szemben kivonul az Uránia moziból. De kivonulnak onnan Manescu családtagjai is, — Zsifkovits Irén pénztárosnő kivételével — akiknek különösen fellépése és szerepe robbantotta ki a botrányokat.

Miután a megegyezést perfektuálták, Schillinger Imre mérnök most már mint az Uránia egyedüli tulajdonosa újból megnyitotta a mozit, amely megint zavartalanul folytatja előadásait, de ezuttal csak benn a teremben és nem künn a pénztárnál és a terem előtti folyósón. Az Urániában tehát szent a béke és megint megjelenhetnek a vásznon a közönség kedvencei, akiket egyidőre nélkülözni volt kénytelen, mert elűzte őket a műsoron kívül rendezett improvizált tul hangosfilm.

Tiltakozik a közönség

a vasuti hordár-rohamok ellen. — A durva személyzet lelöki az utasokat a mozgó vonatokról

(Arad). Jámbor halandó, aki gyanútlanul megérkezel az aradi vasuti állomásra, adj hálát a gondviselésnek, ha ép bőrrel kijutsz a vasuti állomás épületéből és nem mentők visznek a kórházba, vagy

valamelyik szanatóriumba. Mert az aradi vasuti állomáson az az a helyzet, hogy az utas az utolsó személy, akit úgy lökdösnek a vasuti hordárok, mint a legközönségesebb teherárut.

Hát igen, rengeteg a panasz a vasuti hordárok ellen, akik miatt már eddig is több kisebb-nagyobb szerencsétlenség történt. Ezek a keresetre éhes durva emberek, mint sziu-sziu indiánok,

megrohanják a még mozgó vonatot, mindenkit felrelöknek az utból, felugranak a kocsikra és a nyitott ajtóknál álló utast akárhányszor le is lökik.

Eddig szerencsére nagyobb katasztrófa még nem történt, de már eddig is számosan szenvedtek láb- és kézficamot a hordárok feltartóztatatlan rohama következtében.

De nemcsak emiatt panaszkodnak az utasok a hordároknak, hanem amiatt is, hogy *durvák és figyelmetlenek* és az intelligencia legegységesebb követelményeivel sem rendelkeznek. Ha valaki valamely vonat indulása iránt érdeklődik egy vasuti hordárnál, azt a választ

kapja, hogy nem tud semmiről, nem az ő dolga, hogy mikor megy az a bizonyos vonat. Például minden országban hozzászólt az utazóközönség, hogy a legkisebb vasuti alkalmazott is készséggel ad felvilágosítást. Más országokban tanfolyamot tartanak a vasuti hordárok részére, hogy minden tekintetben ki tudják szolgálni az utasokat.

Gyakran előfordul az is, hogy az aradi vasuti hordárok egészen más vonatra rakják az utas podgyaszát, mint amelyre megváltotta a jegyét, vagy pedig a másodosztályú utas kofferjét a harmadosztályra rakják és viszont és az utas nagy izgalmak között jut végre bozzá a podgyaszához, ha ugyan egyáltalában hozzájut.

Ezeknek az állapotoknak meg kell szünniük, mert elvégre a vasut van a közönségért és nem a közönség a vasutért.

Az aradi állomásfőnökségnek kötelessége megrendszabályozni a vasuti hordárokat

és ki kell oktatnia a legegységesebb kötelességekre: az udvariasságra, a figyelmességre és elsősorban arra kell törekednie, hogy a hordárok ne vállvonogatással és ne gorombasággal válaszoljanak, ha valakit arra kárhoztatott a sors, hogy felvilágosításért éppen egy vasuti hordárhoz kell fordulnia.

Dr. VÖRÖS ISTVÁN

úgyvisdi irodáját a volt Szántay-ház I. emeletén, Str. Consistorului (Batthyány-ucca) 2. megnyitotta. Telefon 274.

EGY APA

kinálgatja a leányát, hogy megmeneküljenek az éhenhalástól. — Bűnre csábít az elérhetetlen kultúra.

(Esetek, amelyek eltörpülnek a napilapok szenzációi között)

(*Temesvár.*) Nem a szentlélek és nem a kocsma gőze, hanem a kulturszomj, amely eleped abban a tikkadt sivárságban, amelyet az eszmélő, magát továbbművelni vágyó ember köré teremt a nyomoruság. Akik nyitott ablaknak tartják a másrendű irodalmat, amelyen át az élet új összefüggéseit, a társadalmi és gazdasági élet keresztmetszetét láthatják és ahonnan meghallhatják az életet jobbitani akaró törekvések menetelének ütemét, azok, könyv, folyóirat, szellemi táplálék nélkül sötét cellákban érzik magukat, amelyben nincs napfény, levegő. A kulturához való ragaszkodás hőseit ott látjuk az olcsó kölcsönkönyvtárakban, amint boldog örömmel szoritják magukhoz a világirodalom válogatott újabb termékeit, ott szemlélhetjük őket a könyvkereskedések kirakatai előtt, amint sovárgó és vágyó szemmel nézik az üveg alá helyezett és számukra elérhetetlen műveket. A rendőri krónika most egy „példátlan” betörésről számol be és kánikulai humorral „irodalombarát betörőknek” nevezi azokat, akik egy uccai könyvtáros bódéjában jártak és csak könyveket vittek el, a fiókban lévő pénzhez nem nyultak hozzá. A továbbképzésnek micsoda éhsége sarkalhatta ezeket az embereket, akik betörtek, hogy megszerezhessek az áhitott könyveket. A nyomoruságnak milyen feneketlen mélységében vergődünk, ha a tanulni vágyók betörnek a könyvekért...

* *

Leányt árult egy ember egy közeli községben. Rongyos, meztelű ember volt. aki koldulva járta a megyei falvakat. országotakat és alamizsnáért könyörgött. Külsője azt mutatta, hogy földmunkás volt, amolyan hányódó, nincstelen napszámosember, amilyenel mostanában elég sűrűn lehet találkozni, amint ödöngenek a falvak piacterein, munkára lesve, vagy rójják az országotakat tarisznya nélkül, ennivaló nélkül, kivetetten, kenyeret, alamizsnát várva. Ilyen volt ez az ember

is, de nem egyedül volt. Mellette lépkedett egy lány. — A leány is sovány volt, rongyos, fejletlen, amilyenek a falusi vályogházakban nagy éhezés között cseperednek fel. A lány az ember gyermeke volt, vele járta az országotakat, ve ő együtt koldult, nem látszott többnek tizenkét esztendősnél, holott, amint később kiderült, tizenötéstartós volt. Végigjárták a házakat koldulva apa és leánya, de a legtöbb hely-

ről bizony elutasították őket, mert ott is nagyon kevés a kenyér és nagy az éhség. Az embernek ugylátszik eszébe jutott, hogy *megpróbálja árulni leányát* és a sovány kis fejletlen leányt elszántan ajánlgatta az eléje kerülő legényembereknek. A község nagy felháborodással tárgyalta az esetet — mint ahogy valóban felháborítóan tragikus is — és szidja az elvetemült apát és elégtétellel állapítja meg, hogy *nyomban kiebrudalták a községből*. — A község ezzel az ügyet a maga részéről elintézte, de az embernek és leányának sorsa ezzel az aktussal kétségtelenül nem nyert megoldást. Tovább kóborolnak az utakon éhesen, rongyosan és nincsen semmi biztosíték arra, hogy az apa ne árulja tovább leányát. Annál is inkább sincsen, mert az apának nincsen semmi eladnivalója, hogy kenyeret vehessen kettőjüknek az árából. *Ilyen elvetemült körülmények teszik elvetemültekké az apákat*. És bizonyos, hogy a körülmények megjavítása megszüntetné az elvetemültséget is, megjavítaná az apákat.

„Esküszöm,

hogy nem én vagyok a gyermek apja!”
 — Egy munkanélküli kilépett az életből,
 mert belefáradt a próbálkozásokba.

(Háromsoros napihírek mögött rejtődő tragédiák)

(Nagyvárad). A lerombolt gyárak munkásai azzal foglalkoznak, hogy egykori munkahelyük területén a földből tégladarabokat és géproncsokat ásnak ki, hogy a holmikát eladják az ócskásoknak. A föld leghivebb szerelmese, a földmives száz és százezred magával városok és falvak piacterein ténfereg és már kenyérhéjat sem tud dobni egyedüli táplálékába, a hagymás, melegvizes lebbencslevesbe. Nincs szükség aratóra, részesre, cséplőmunkásra, az építőmunkás nem kerülhet állványra, a vasasnak nem adnak kalapácsot a kezébe, az ajtók döngve becsapódnak,

a csikorgó redőnyeket lehúzzák, minden utat elzár a sorompó: nincsen munka! Ezrek és ezrek számára megszűnik az élet továbbélésének lehetősége, a társadalom szervezetében egyes testrészekben teljesen kihagy az érverés, a válság irtózatossá leprája lesorvasztja a csontokról a húst, a tagok lehullanak és közel vagyunk ahhoz, hogy az egész test megbénuljon. Kísérletekre kudarc, elindulásokra elutasítás, zörgetésekre zárt ajtó. Egyre halványabban ötlük fel bennünk az elhatározás: *még egyszer megpróbálom...* A napisajtó megírta, hogy egy környéki munkásember felöltözött kopottas ünneplőruhájába és azzal bucsuzott el családjától,

hogy mégegyszer megpróbálkozik a munkakereséssel és komoran hozzátette: ha azonban nem sikerül, akkor véget vet életének. *De nem próbálkozott sehol...* Nem volt oka arra, hogy bizzék munkát kereső utjának eredményében és egyenesen a vasuti töltésre ment, ahol a legelső vonat elé vetette magát. A szerencsétlen munkásembert a kerekek darabokra tépték. A véres huscafatok, emberi tagok roncsai és levágott végtagok ott a töltés tetején olyan tragédiát jeleznek, amelynek körvonalai országhatártól országhatárig szélesednek ki. A munkanélküliség réme belefogódzik a látóhatár egész peremébe, hogy elvegye a szerencsétlen áldozatok elől a napot és az élet lehetőségét.

A mosónő együtt lakott leányával az egyszobás lakásban. A mosónő sokat mosott, de keveset keresett és hogy valahogyan segítsen magán, elhatározta, hogy albérlőt vesz a lakásba. Egy napon be is költözött az albérlő egy rendőr személyében, aki csendes, tisztességtudó hivatalos ember volt. A mosónő nagy megelégedésére. Így éltek hármásban a kis lakásban: anya, leánya és az albérlő rendőr. Telt, mult az idő és a mosónő kislánya nagyleányá cseperedett fel. Ekkor történt,

hogy egy napon a rendőr, aki közben a altisztté lépett elő, elköltözött az albérlői lakásból, amit a mosónő most már könnyebb elszivelt azért, mert a lánya is dolgozni járt. Egy napon az anya hazatért és meglepetve látta, hogy a szobában együtt ül leányával az elköltözött rendőr. „Átjöttem ujságot olvasni” — mondta a rendőr, aki a közelben lakott és az anya ezt tudomásul vette, nem talált benne semmi különösét. Egy napon a leány kellemetlen titkot sugott anyjának, azt, hogy anyának érzi magát és az apa a rendőr. A gyermek megszületett és a rendőr ellen megindult a gyermektartási per, a rendőr azonban a bíróság előtt élesen tiltakozott az apaság ellen. Ellenben arról beszélt, hogy a leány éjszakánként járt haza és nem ő az apa, hanem másvalaki. A rendőrt a bíró esküre szólította fel, erre bokáját összeütve harsányanmondotta el az esküt, hogy nem ő az apa és erre esküje alapján a leányt el is utasították keresetével. Az egyszobás lakásban most is hárman laknak: anya, leánya és annak gyermeke. A rendőr közben megdőszült...

— Minden cikkért írója felel. — Az „Erdélyi Élet” hasábjain helyet talál minden közérdekű esemény. Belső és külső munkatársaink mindenről az igazat és csak az igazat írják. — Nem igazat írni nem szabad.

— CZAKÓ GYÖRGY saját érdekében azonnal jelentkezzék lapunk szerkesztőségében.

Elitették a szülésznőt,

az igazi bűnösök kisiklanak a törvény
sujtó keze alól...

(Nagyvárad). Emberölésnek minősítette a bíróság egy szülésznő gondatlanságát, ami a még meg nem született gyermek életébe került. Az ítélet indokolása szerint a szülés alatt elkövetett életpusztító cselekmény már ölés és

ezt a szülésznő azzal követte el, hogy nem hívott orvost, hogy enélkül baj lesz.

Ez a törvény, a jog álláspontja.

Ott van azonban az élet, amely egymásután produkálja az emberöléseket. Ehhez hasonlókat és ennél is súlyosabbakat. A szülésznőt súlyos fogházra ítélték, amiért gondatlannul járt el, de vajon mit követ el az a terhes asszony, aki előrehaladott állapotban aratáskor ott hajladozik a tarlón reggeltől estig és végez férfiaknak is nehéz munkát? És az a nő, aki ugyanilyen állapotban, az új élettől terhesen, döglletes vegyigyárak levegőjében pácolódik, izzad, amiközben a négy lejes órabérek jóvoltából hig leveseken és kenyéren, de azokból is csak szükösen él?

Ilyen esetekben is meghalnak a gyermekek, akik még meg sem születtek, vagy pedig olyan véznán, csenevészen jön-

nek a világra, hogy csak gyászt, szenvedést jelentenek.

És ki ilyenkor a hibás, kit lehet megbüntetni? Az anyát? Azt talán a legkevésbé, hiszen egyik sem jókedvűből, jószántából csinálja az ilyesmit, hanem a nyomoruság, az éhség mindennél hatalmasabb kényszerítő erejétől hajtva.

Hát a megszületett gyermekkel mi történik? Bizony, azokkal is gyakran megesik, hogy például télen földes, fűtetlen szobában, hiányos rongyokban vagy meztelenül, piszokban tartják, nevelik és tej helyett kukoricakását gyömszölnek csecsemőszájába. De azt is csak akkor, ha van.

Ugyebár, mindez gyermekölés. De a nyomozhatóságok ugyancsak zavarba jönnek, ha ki kellene kutatniok ezeknek a gyermeköléseknek igazi bűnöseit.

A szülésznőt elitették, mert gondatlan volt, de a többi Herodesre nem sujthat le a megtorlás.

Lipcsei módszerrel

festünk és kikészítünk
mindennemű prémeket.

Fényálló, vízálló, dörzsölésnek ellenálló színek.

„STAR“

Első Román Prémfestőde

Mairovitz Imre

Arad, Strada Eminescu 14 szám.

Kül- és belföldi gyógyszerkülönlegességek

VOJTEK

gyógyszertárban

Tapadó

egy évre lekerült a napirendről

(Cluj). A rendes, prózai nevén senki nem ismeri. Pályatársai és a detektívek, meg a rendőrtisztviselők Tapadó néven ismerik. Ez az ismeretség — amin az iratokból kiderül — elég széleskörű, mert emberünkről ugyszólván az ország valamennyi rendőrsége tud. Azért került most a törvényszék bírái elé, mert néhány héttel ezelőtt az autóbuszon egy Cír felügyelő zsebéből kiemelte a pénztárcát.

— Most az egyszer igazán ártatlan vagyok — mondja Tapadó kitünő pózzal, de hatástanul.

— Nézze, Sándor, sokkal jobban jár, ha bevallja őszintén — biztatja az elnök, de a vádlott ellenáll a csábításnak.

A sértett tesz vallomást. Elmondja, hogy amint a zsufolt autóbuszon állott, érezte, hogy valaki a hóna alá nyul, de amire megfordult, a pénztárcája már eltűnt. Utólag megállapította, hogy a vádlott állott mellette, viszont a pénztárcát már nem találták nála. A pénztárca az autóbusz egyik sarkában feküdt.

Cluj / Central University Library Cluj
Jön egy tűzoltótiszt és azt mondja:

— Láttam, kérem, hogy ez az ember úgy rátapad erre az urra, hogy mozdulni sem tud. Egyszerre csak a sértett elkiáltotta magát, hogy meglopták, amire én elkiállítottam magam, hogy mindenki maradjon a helyén és ilyenformán átvettem a parancsnokságot az autóbuszon — mondja a tűzoltótiszt nekihevílten.

— Na, mutassa meg, hogyan csinálta, — biztatja a bíró a vádlottat, aki kényszeredetten odaáll a sértett háta mögé, de ezuttal nem hajlandó tapadni. A bíró hiába biztatja továbbra is a verejtékező vádlottat, hogy mutassa be a tudományát, mert az csak váltig erősíti, hogy nem nyulta szóban forgó zsebbe

— Hiszen maga híres zsebtolvaj, ismerik az egész országban — mondja a bíró.

— O, kérem, tulzás ez, tessék elhinni, nem vagyok én olyan híres ember — mondja Tapadó mentegetőzve és szinte pirulva a szerénységtől.

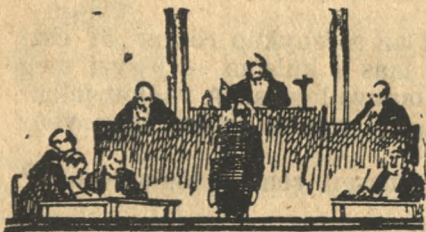
Egyévi börtönre ítélik. Látszik az arcán, hogy tetszik neki az ítélet. Meg is nyugszik, ugylátszik, többet várt. Az ügyész is megnyugszik, az ítélet jogerős. Még a tűzoltótiszt arcán is megelégedés látszik, azén, aki a pénztárca jelenet idején az autóbuszon átvette a parancsnokságot.

Hölgyek segíyeznek

a zsebtolvaj álcotvet, aki bizonyítékok hiányában mindig megmenekül a törvény elől

(Bukarest.) Nem conte, borbély. Nem is az, nehéz volna megmondani, hogy mi a foglalkozása, azt a körülmények szabják meg. De elegáns ruhája jól szabott, a frizurája olyan, hogy fodrászüzletek reklámja lehetne, a film-amorózók egy évtizeddel ezelőtt viselték az ilyen frizurát.

Ismerős a törvényszéki tárgyaló termekből. nem is olyan régen volt itt, két héttel ezelőtt, akkor is zsebtolvajlással vádolták, hogy kivette egy vidéki földbirtokos-deputát zsebéből a pénztárcát, amelyben 45.000 lei volt. Bárban történt éjszaka. Azt mondotta a deputátnak: szervusz édes öregem, kezet fogott velem, megölelte és ettől kezdve a deputat nem találta a pénztárcáját.

De felmentették bizonyítékok hiányában.

Most is hasonló ügy miatt áll a bírák előtt. Prózaí nevét nem szereti, inkább a conte Kinszky vagy conte Schönburg nevet szokta használni, azok jobban tetszenek neki. Most az a vád ellene, hogy egy notar-public zsebéből a villanyos megállónál kiemelte a pénztárcát, amelyben 36.000 lei volt.

— Bűn nem nyomja a lelkiismeretemet ebben az ügyben — mondja cikornyásan, ezt biztonnal valamilyen ponyvaregényből olvasta és megtetszett neki.

— Nézze, maga már nem először áll itt — mondja a bíró.

— Ez igaz, de viszont gyakran *kiderült az igazság és felmentettek* — válaszolja a vádlott fölényesen. Mindenekelőtt meg kell állapítanom, hogy villanyoson sohasem dolgoztam — folytatja.

— Maga már zsebtolvajlás miatt el volt ítélve — válaszolja az elnök.

— Igaz, hogy fiatal koromban néha belenyultam más emberek zsebébe, de az már régen volt — válaszolja a vádlott. Különbösen is a kérdéses időben más elfoglaltságom volt,

Pénzfelvételre — pecséttel ellátott hivatalos nyugta ellenében, — csak fényképes igazolvánnyal rendelkező kiadóhivatali megbizottaink vannak feljogosítva.

egy nőnél voltam, talán méltóztatik tudni, hogy *nagy nőbarát vagyok* — mondja.

A bíró megnyugtatja, hogy erről a tulajdonságáról nincsen informálva.

A sértett tesz vallomást, a notar-public. Elmondja, hogy villamosra akart szállni, amikor a vádlott udvariasan felsegítette. A vádlott azonban nem szállt fel a vilamosra, és amikor ő tovább ment, a kocsiban észrevette, hogy hiányzik a pénztárcája. A rendőrségen megmutatták a zsebtolvajok fényképeit és közöttük felismerte udvarias felsegítőjét. A vádlott volt.

Az ki van zárva, mert az a fénykép rólam öt esztendővel ezelőtt készült és ma más a külsőm — jegyzi meg a vádlott. Egy vendéglős tesz tanuvallomást. A vádlott jelentette be annak igazolására, hogy ő rendes ember és a vendéglős készséggel állítja ezt.

— Hát miből él, amikor nincsen rendes foglalkozása? — kérdezte a tanut az elnök.

— Tudomásom szerint *hölgyek segítéyzik*, abból — válaszolja a tanu olyan hangon, mintha azt mondaná, hogy a vádlottnak *takarékbeszétje* van.

Jön egy *táncosnő*, az is tanu és elmondja, hogy a vádlott a kérdéses időben *nála volt*.

— *Maga is támogatja ezt a gavallért?* — kérdi az elnök.

— Nem kérem, *speciel tőlem nem fogadott el pénzt* — válaszolja a magas, fekete táncosnő.

Az *ál-conte-t felmenti* a bíróság, nincsen a bűnössége mellett elegendő bizonyíték. Ezuttal sincsen, Az *ál-conte* a felmenő ítéletet fölényes mosollyal veszi tudomásul.

De nem kerül szabadlábra, mert kivan tiltva Bukarest területéről.

— **Vajjon tényleg olyan veszedelmesek-e azok a közös strandolások, mint ahogy eleinte a torony alatt elképzelték?**

Kohn és Grün gyermekeikről beszélgetnek.

— Az én lányom, — dicsekedik Kohn — egy festőművésznő

— Ne beszélj, — mondja Grün — mit fest?

— Aktokat.

— Igazán? Meztelen női aktokat.

— Dehogyan. Meztelen férfiakat.

— Hallatlan! És te engeded, hogy egy tizenhét éves fiatal lány teljesen meztelen férfiakat fessen, modell után?

— Aber, mi jut eszedbe, hiszen nem modell után festi.

— Hanem?

— Emlékezetből.

M U Z S A Y N Á L

színházzal szemben. **Nyári öltönyök és kabátok. Trench-coat.** Nem gyári áru! Minden drb. saját készítmény. Mielőtt bárhol vásárol, keressen fel, Merkur bevásárlási könyvre 6 havi hitel.

A HANGOSFILM VILÁGÁBAN

Der unbekannte Gast

Szöke Szakáll neve fogalom a német filmiparban és a magyar közönség előtt. Új típust alkotott meg a filmoperetben és új játékmódot hozott be az unalmassáig sablonos

műfajba. Szöke Szakáll figurája már pusztán megjelenésével derűt fakaszt, de ez a derű viharos kacagássá fokozódik a cselekmény folyamán. Minden szerepében a járatlan, tapasztalatlan ember típusát játssza, aki chaplinszerű esetlenséggel csetlik-botlik a világban, a világhírű nagy cipők és kis bot nélkül. Ez az alak azonban cseppet sem mesterkél, mert számtalanszor találkozzunk az életben is vele. Az ilyen embereket nem mozgatják nagy eszmék, sőt a legkisebb újdonságokkal és szokásokkal sincsenek tisztában, mégis egészen jól megélik és átevicskélnek minden nehézségen, sőt nálunknál okosabb emberek ügyes-bajos dolgait is jól elintézik. Ezeknek az embereknek egyetlen mozgató erejük van: a szív. Meleg, tiszta érzésük jobb tanácsadó a bonyolult helyzetekben, mint a hideg ész, mely adott esetekben könyörtelen és kiméletlen s így csak tragédiákat idéz elő. A szív komédiáinak főhőse Szöke Szakáll, aki mindenhol megtalálja a helyes utat, mert egyszerű világszemléletét nem zavarják a mai kor modern téveszméi. Ez a pont, ahol játéka mindig a legmagasabb művészet szféráiba emelkedik ez az eszköz, mely a jóindulatu nevetést kiváltja a közönségből és eléri célját, hogy mindenki nyugodt lélekkel, megjavulva hagyja előadás után a színházat, mert meggyőződött róla, hogy az egyszerű, tiszta szív mindenkor a legjobb tanácsadó és többet ér, mint a pénz, hír, dicsőség.

A legújabb Szöke Szakáll komédiát Kurt Braun és Walter Jonas írták és modern milióban játszódik le. Szöke Szakáll egy kisvárosi boltost alakít benne, akinek büszkesége egyetlen leánya. A boltos megtudja, hogy leánya Berlinben férjhez ment, de vejét még nem ismeri. Csak annyit tud róla, hogy gazdag ember lehet, mert leánya egy levelezőlapot küldött neki, amelyben megjelölt egy villát azzal, hogy „itt lakunk.” Szöke Szakáll tehát büszke és egy szombat este elhatározza, hogy meglátogatja leányát. Korábban zárja be üzletét és vonatra ül, hogy meglepetésszerűen élvezze néhány órára a fiatal pár boldogságát. Ebből a meglepetésből természetesen még nagyobb meglepetés és óriási bonyodalmak származnak.

A vidéki boltos, azaz Szöke Szakáll megérkezik Berlinbe, meg is találja a fényképen feltüntetett villát, melynek névtábláján tényleg Müller név szerepel, ahogy a vejét is

hívják. Belép a házba, a szolgál azonban közli vele, hogy az uraságok nincsenek itthon. Amikor azonban bemutatkozik, természetesen örömmel fogadják és mindennel ellátják. Szőke Szakáll boldog: ilyen szépnek és előkelőnek nem is képzelte leánya lakását. Sajnos a dologban egy kis tévedés van. Az ő leánya ugyanis nem Müller igazgató felesége, aki a villa, hanem soffőrjé, akit véletlenül szintén Müllernek hívnak. Nemsokára előkerül lánya is, akit felküldtek az előkelő vendéghez. Meglepetésére ebben apját ismeri fel, aki kijelenti, hogy ez a legboldogabb napja életének. A lány (Lucie Englisch) nem ismeri a boldogságban uszó üregnek megvallani, hogy ő tulajdonképpen a soffőrnek a felesége és amikor meghallja, hogy egy pár óra múlva ugyis elutazik, meghagyja hitében és mint a ház urnője szerepel. Ha vasárnap este elutazik, mint tervbe vette, akkor ugysem tudja meg az igazságot, mert a villa tulajdonosai csak hétfőn térnek vissza a weekendről.

Ebből a hazugságból keletkezik a félreértéseknek sorozata, melyek kacagásból kacagásba viszik a nézőt. A házvezetőnő egy óvatlan pillanatban fülébe sugja a „papának“, hogy a direktorék nem élnek olyan boldog házaseletet, mint az öreg elképzeli. A direktor urnak egy táncosnő a barát-nője, ami sok vizsgálóra vezet a házastársak között. Szőke Szakáll elhatározza, hogy mindent rendbehoz, mivel azután rengeteg bonyodalmat okoz. Hazatér a direktor, felesége, megjelenik a táncosnő is. Ezenkívül megismeri a soffőrt, aki borzasztóan feltékeny lesz, mert lánya olyan bizalmasan viselkedik az ismeretlen vendéggel. Végül minden rendbe jön. A szív és jóindulat gyzedelmes dik, mint minden Szőke Szakáll darabban.

A kiváló magyar színművész rendezője ezuttal E. W. Emo, aki pompásan vezeti a cselekményt és egy pillanatra sem hagyja terjengőssé válni a jól felépített vigjátékot. A bájos és humoros Lucie Englishen kívül jó szerepet kapott Hans Brausewetter, aki a soffőrt alakítja, néhány életből jól elesett mozdulattal. Kurt Vespermann az igazgató, Oskar Sima egy szolgál alakjából csinálnak kabinetfigurákat. Senta Söneland jó komika, Hilde Hildebrand csodaszép táncosnő.

A becsületes megtaláló

László Aladárt érte az a kitüntetés, hogy Lubitsch Ernő hangosfilmet készített *A becsületes megtaláló* című vigjátékából. Az amerikai filmnek Zavar a paradicsomban lett a címe, de a magyar szerző neve Amerikában sem változik. László Aladár szerencsésen választotta meg vigjátéka hőstét, aki köré Lubitsch az eredeti mese alakjait briliáns, egészen újszerű felfogással csoportosította. Lubitsch Ernő hozzászoktatott már ahhoz, hogy az ő rendezői munkája más és különb, mint bárki másé; új utak, új formák, új felfogások jelzik azt a

pályát, amelyet Lubitsch Ernő mint rendező futott be Európában és különösen Amerikában.

A ragyogó szellemesség és tökéletes technika jellemzi Lubitsch rendezését, különösen ebben az utolsó filmben, amelyet ő maga is a legsikerültebb munkájának tart. Szinte azt mondhatnák, Hogy Lubitsch rendezésén kívül minden másodrendű, még a mese is, amely ebben az esetben hősszé avat egy nemzetközi szélhámost és szerzőjét. Lubitsch Ernő olyan káprázatos szellemességű filmet épített, hogy annak üdítő hatása alól még a legkeserűbb hallgató sem vonhatja ki magát. A szípkázó ötletek, rendezői tréfák, a párbeszéd szellemes fordulatai, a fényképezés finomságai olyan folyamatosan követik benne egymást, hogy az egyiket kellőképpen még nem is bírjuk méltányolni, kiélvezni, és máris itt van a másik.

Lubitsch szinte kisértetiesen bátor tréfálózással csoportosítja szereplőit a film hőseit, vonultatja őket ütközetbe és a végén tökéletes diadalra viszi valamennyit. Lubitsch a filmrendezést mesteri tökélyre emelte, nemcsak szereplői játszanak, de kénye-kedvére játszik ő is szereplőivel — legtöbbször lélegzetelállító szaltókat produkáltat velünk Lubitsch nem a tömegek kedvence, nem is lehet az, mert az egészen magasrendű és válogatott eszközökkel dolgozik, de tanítómestere lehet azoknak a rendezőknek, akik valami jobb és nemesebb felé törekszenek.

A történet magva az, hogy egy párisi milliomos hölgy az operában elveszíti kincset érő retiküljét és a becsületes megtalálónak 20.000 frank jutalmat ígér. A retikül egy zsebmetező, betörő, tolvajpár kezébe kerül, kik úgy gondolják, hogy 20.000 frankért érdemes becsületesnek lenni. A férfi elviszi a retikült és annyira belefészkel magát a milliomos hölgy kegyeibe, hogy annak előbb titkárja, vagyonának intézője, majd a szeretője lesz. Nem is lenne semmi baj, ha a hölgy vállatainak igazgatói, kiket a becsületes megtaláló ugyancsak ráncbaszed, nem kutatnák ki a most mindenható titkárnak kissé sötét multját. Menekülni kell tehát. És a rokonszenves betörőpár otthagya állást, szerelmet vagyoni jólétet, csendesen meglép. Hogy a válás fájdalmait enyhítsék azonban egy kisé. emlékül magukkal visznek minden megkaparintható készpénzt és néhány szebb ékszert is. Es ezután következik a váratlan fordulat...

Ez a történet magva, de igazán alig más, mint ürügy és alkalom Lubitsch Ernő rendezői szellemességének kiélésére. És hogy milyen remek művésze mesterségének ez a kiváló szakember, azt mi sem bizonyítja jobban, mint hogy újdonságának minden egyes szereplője, legyen bár egyénileg jobb, hiresebb, vagy esetleg gyengébb színész is, az együttesben egyformán, kifogástalanul kitűnő. Az erotikusan szép Francis Kay, a burleszktehetségű Miriam Hopkins, az új bonviván: Herbert Marshal — tökéletes együttes. *A becsületes megtaláló* az intelligens publikumnak maradéktalan szórakozást nyújt.

ERDÉLYI HIRLAP

a romániai magyarság legnívósabb, legnépszerűbb napilapja.

Bevásárlás előtt tekintse meg **Szántó és Komlós** ruhanagyáruház szenzációs kirakatait. — Mélyen leszállított árak. Mérték utáni rendelések gyorsan, pontosan és megbízhatóan eszközöltetnek. Szenzációs nagy raktár iskolaöltönyökben. **A R A D, Színházépület.**

A „REGGEL”

kiadóhivatala fokozottabban óhajtja t. olvasótáborának érdekeit szolgálni, ezért kéri, hogy

- ha** valaki előfizetni akar,
- ha** valakinek címváltozása van,
- ha** nem kapja a lapot,
- ha** a kézbesítő körül panasza van:

forduljon rögtön a „Reggel” kiadóhiv.-jához. Str. M. Nicoara 1.

Csak az árak olcsók, minőségeink változatlanul jók!

Csak az árak olcsók, minőségeink változatlanul jók!

GOLDSTEIN LAJOS

Divatáruháza Arad, Strada Bratianu (Weitzer-János-ucca 2. Mélyen leszállított árakon nagy választékot nyújtunk kosztüm és kabátujdonságokban, bársonyok, selymek és mosóanyagokban. — A hölgy- és férfiközönség kedvelt bevásárlási helye. 00 00 00

Nyári angol és francia divatlapok érkeztek a „REVÜ” SZALONBA

CSONT

elsőrendű uriszabósága, volt Deák F.-u. 15.

AZ ARADI KÖZLÖNY

Erdély legrégebb, legolvasottabb és legelterjedtebb napilapja!

Kiadja az „Erdélyi Élet” Lapkiadó Vállalat.

Tip. Lovrov, Arad